

חלבות נטילת ידים סימן קפס

ביאורים ותוספים

[משנה ב' ס'ק ז]

שאני הכא שאינו מחייב בין השערות מקום הצעה אלא מחייב ידיו מלמעלה⁴⁵.

(45) וכן לענין אמירות ברכה בשםניה ידו על ראשו [כדי שלא יאמר ברכה בגiley ראש], כתוב לעיל (ס"י ב' ס'ק יב) שאעפ" שיד וראש הם חיד גופא וכארה אין הגוף יכול לכוסות את עצמה, מ"מ יש מיקלון בויה בשעת הדחק בגין בלילה שרוצה לשותה ואין לו כובע בראשו כדי במאה שמכסה ראשיו זאל החש שייגע במקומות זעה, בין שאינו מנייח את ידו בין השערות אלא על גיביזן. אך סיטים שם סיור טוב לנווה כמה שהעולם נהוגים שמישיך הבית יד של הבגד על היד ומכסה בו ראשו שאו הרוי ביסוי לבר"ע. וראה מה שכתבנו על השעה"צ ס'ק מו.

[שעה"צ ס'ק מו]

אליה ובה [טפי' אדים וטג'ר'ז בפי' קסף, וכן לא קמגן' ארכטקה⁴⁶]. (46) שהמג'א (ס'ק יד) ביאר את דברי השו"ע ששפשב בראשו, היינו בכובע שבראשו, ומשמע שעדרתו של שפשב בראשו אף בשערות בראשו, מחיב נטילת ידים, וכן לא רצה להסתיר שכונת השו"ע שמחיק את ידיו בשערות הראש. וכתוב הפטמ"ג (א"א ס'ק יד) שלפי המג'א המנicha תפילין של ידא עירך להיזהר שלא יגע כל בשערות הראש, וסיטים שצ"ע. ובשות' מנוחת יצחק (ח"ד ס"י קיד אות ב') ביאר שבספראות חיים ושלות (מנונאטע, סי' כי' סע' ו') שאין צורך לכסות ערות הקطن, בשעת ררכבת המילול, והרי לא י"ד כתוב שאף שהוא נזהר לרוחץ ידו אחר הנחת תפילין של ראש מהנהג אבותיו ורבתוין, אמנם כדי ללמוד וכותת על בני ישראל שאין נהוגים קריש מקום לחוק על דברי הפטמ"ג, שיש לומר שמה שעושים לזרוך המצחיה, אין דינו לנוגע בנסיבות המכוסים שיצטרך נטילה. והביא ראהו לך ורבבי השו"ע (ו"ד סי' רס"ה סע' ו') שאין צורך לכסות ערות הקטן, בשעת ררכבת המילול, והרי לבארה זהו מנקמות המכוסים, ואיך יתפות העלה בשעת ברכה, אלא ודאי כיון שהוא לזרוך המצחיה, וא"א באופן אחר, ע"כ אין צורך נטילה, והוא הדבר גם לענין הנחת תפילין של ראש.

אכן כל זה שלא בברורי המשנ"ב, שתסתם כאן ס'ק נח, ולהלן סי' קסדר ס'ק יי', בדברי החולקים על המג'א שנגעה בשערות הראש אינה מהיבת נטילה. וראה מה שכתבנו על המשנ"ב ס'ק נח.

[ביה"ל ד"ה מטהרים בשפשף]

דהוא בשטיפה קינה פשג'ים זוקא⁴⁷.

(47) ושיעור זז, כתוב השו"ע הרב (ס"ב) שהוא שיש במשיטה כדי שימושה כל הפרק הציריך נטילת ידיים ב' פעמים. והחו"א (ס"י כד ס'ק יט) כתוב שאפשר שבדיעם שהמשיט הפסיק דין זה, דהוא משומש שאין אנו בקיאים בשיעור זה.

[משנה ב' ס'ק ח]

ורק בשפוך רבעית בכת-אתה על גדי אין צורך לשניים לרוב הפטוקים⁴⁸ וכו', ובפחות מרביעית, דהיינו טמאים הם, אם קצתו או שהם נתהרו גדי אף כלל מים מים שניניים⁴⁹, פין שידו עצמו נטלה בiami ראשוניים בלבד, ורק אם חזר ונגעomi קמי הקנית נטמאו גדי מהם⁵⁰.

(42) ולעיל (ס'ק בא) הביא שאעפ" שרוב הפטוקים טוביים שכשנותל מרביית אין צריך מים שניים, כמו שסתם השו"ע בס"ב, ר"א שמן הרין צריך לעולם מים שניים, וסיטים שלכתהילה יש לחוש לדעה זו וליטול מים ראשוניים מרביית על כל דיל גום שניים.

(43) והחו"א כתוב (ס"י כד ס'ק כד) שאף שכן המשמעות הפושאה בדברי השו"ע, מ"מ אלו דברים תමזהים מאה, כיון שאף דעתה הפטוקים שאפשר ליטול בפחות מרביית, מ"מ בגיןיה כזו לא נשלה מהריהת הידים עד שיטול פעם שנייה [ורק בנטול פעם ראשונה מרביית וניגב ידיו אין צורך לנטילה שנייה]. ולכך דעתם של שטול בפעם ראשונה בהחומר מרביעית ולא נטול מים שניים, ידיו טמאיות ואין מועלי להן ניגוב, אלא שמי'ם יכול עדין ליטול מים שניים אף לאחר הניגוב.

(44) ואך אם נוגע במני נטילת חברו, כתוב החזו"א (ס"י יב) שידיו טמאיות, ואין לחلك ביניהם. והוסיף החזו"א, שכז' זה בחבירו נטול נטילת ידיים בדין, אך אם נוגע במני נטילה שנטול חברו שלא בדין, כיון שהיא לו חיציה או שנטול רק על מקצתו ידו, לא בטמאו ידו.

ולכן לענין ניגוב במנגבת רטובה שניגבו בה אחרים לאחר שנטלו ידים והיא רטובה בטופח על מנת להטפיה, כתוב החזו"א (שם) שאין צורך לחושש שמא אחד מהנתלים לפניו לא נטול בדין, כיון שאם לא נטול בדין אין למים אליך דין מי נטלה שמטמאים [וציין שהוא לא כמו שכותב מהחיצית הסקל (ס'ק ט) טש שחו"ר שלא לנכח במטה שקינה בה חברו שמא חברו לא נטול כדין].

ማידך בששית שבת הלוי (ח"ז סי' ב) כתוב על פי דברי המהഴית השקל המובאים לעיל] שבמוסדות ציבור או כל מקום שרבים ממצוים שם, שודאי שיש שם כאמור שלא נזהר ליטול מילכה, אסור לנגב את היהודים במנגבת רטובה בטופח על מנת להטפיה כיון שהוא מטמאה את היד הנוגעת בה [זה הביא שבסוגיות השקל ס'ק ט] כבר כתוב את החש הזה]. אך הוסיף שבמגבת שאינה מיועדת לרבים אלא רק אחד או שניים ניגבו לפני, כיון שהוא כולם נטלים מרביית מים, אין חשש שדהרים טמאים, ובפרט אם הנותלים לפניו בזוקת בקאים בנטילת ידיים.

באר הגולה 118

הלבות נטילות ידים סימן קסב קמן

(ס) שלא ישאר על ידו אדור או קויפס (ס) *או שום (ס) בקר אחר, (ס) שאין מים מטבינים אלא מים שעיל-גבי היד ולא המים שעיל הארץ. (ס) וואם שופך רכיבית מים כאחת על ידו איןו אריך להדר בכר: י עמי שיש לו מקה בידו (ס) ורטיה פרוש, איננו טבו בלווי (ס) עלייה, (ס) די לו שיטל (ס) שאר היד שלא במקום הארץ, וארכיך לזרה (ע) שלא יגע הארץ, שלא יחשך הארץ על היד כאחת שאו לא נתמאות בקם. (ע) או ישופך רכיבית על היד כאחת שאו לא נתמאות בקם. (ע) נוטלים מים הרטיה ויתמאות ביד, (ע) או ישופך רכיבית על היד כאחת שאו לא נתמאות בקם. (ע) נוטלים מים ראשונים בין על גפי כל בין על גפי קרקע (טו):

ס שם בדורות קרא ש
ונחאים ע טור
בשם קראיש שם
בחלין

ראשונים בין על גפי כל בין על גפי קרקע (טו):

קסג דין מי שאינו לו מים, והמאכילד לאחרים, וכו' ב' סעיפים:

א ובקבאים פרק ו א (א) אין מים (ב) מצוים (ג) לנטזיו ברכוזוק יותר מארבעה (ה) מלין, ולאכורי מיל, מהלצת ברכות:

באר חיטב

(ס) בקר אחר. וזה שלג וברד בשלא ורקן ונתקא על ביד דטמא, מ"א:
(ט) עלייה. עיל סי קסא ס"ק ב' מש"ש:

משנה ברורה

שמסתפקים בזיה, עין שם: (ס) שלא ישאר וכו'. וכך כשהם רפואיים וראווי לבייאת מים מחתיקם, הדפסול בזיה (ס) לא מושם חיציצה אלא בדקפרש: (ס) או שום בקר אחר. עין במנגן אברחים ושארי אחרונים, ואפללו בקר שבריתו מן מים, כגון, בגון יבחושים אודמים, או שלג וברד בשלא ורעון, דינם פצדור וקיסם. אמנים ספריריים מודרים מספק לענן שלג וברד שלא לפס אל נמצאו על ידו אחר הבטילה, עין באהר חלה מה שחתנו בזיה. וודע, דולדין דרגילין לטל ברכיבית על כל יד וזה ליתן נזקפתה בכל זה, וכדרקומה: (ס) שאין מים מטהוריין וכו'. רוצה לומר, רשות הקפסול בזיה הוא (ס) מושם שמים על הזרור נתמאות מחתמת גדי וחזרון ומטהוריין והגנינים, וכקמיס השופך לא מפוני, דאמנים מטהוריין אלא הרים שעיל היד ולא שעיל האחרור: (ס) או שופך רכיבית וכו'. פג"ל בסייעת רשות: עין ספיק קסא עשיר-בקען ד' המשנה ברורה: (ס) די לו וכו'. עין שהוא חלש מפני טהה קערת וביוצא בזיה: * ברכוזוק יותר מארבעה גניין שהוא חלש מפני טהה קערת וביוצא בזיה: * ברכוזוק יותר מארבעה מילין וכו'. ובסקנא דבשוווא נועץ בנטזא פקה נגנון ר"א ארכ"ט וביוצא בזיה אין חושבין לפי אוך קדר לאלה לפי קשbon קומן(ט) של הולך ד' מלין זו נטילה לחצאי, (ס) בזון שאינו יכול לטל בזיה (בשנין), דומה למי שנתקעת אצתנו שנוטל אחר קדר(ט): (ס) שאר היד. ואם (ס) אינו יכול לטל בזיה כל מחתמת חול, בקר, גדי, במדפה(ט): (ע) שלא יגע הארץ. עיריך לומר: שלא יגע הארץ (פמיגן). והגנין, דכל שונשוף מים ראשונים אחר-ברך הרים שעיל הארץ על היד ומטהוריים אורה, וכןו בסייעת עליין גדי צורן וקיסם, וזהו ששים הchipר: שלא מתרוכר וכו' עין ישבך רכיבית וכו' לא נטזאי. רוצה לומר: ואפללו אם יתנו פנים אחר-ברך אין גדי מש בקדב. וכתבו רותוב לרבר עיל קרטה (ו) אחר הטילה אפשר להזהר ולשופך מפש (ו) סמוך למקום קרטה ועל קרטה לא יגע הארץ (ו) האחרונים: אם נפלת הארץ בזרקה על לטל שנית, קדרין מפה (ב) נטלה לאכל בסמרטוט לבן וונקי לכטנות הקמת הארץ. כתבו (מ) האחרונים: אם נפלת הארץ בזרקה על לטל שנית, קדרין מים שבלבני הקדזין(ט), ולאפוקים מים אחרונים, וכדרקמן סימן קפה עיריך ב:

א (א) אם אין מים וכו'. פמג' בם של שלמה, דזוקן שנוטל גדיים בלהם, עבנה קיד בזון, שטולין בטיטליה גדים, וגם ברכותן לטלה היא, שאין זה בטלה כל עקר ונכביו ספריריים: (ב) קציזים וכו'. אבל בששים מצוים אסור אף במקפה, (ט) דלא פא אמי למגע: (ג) לנטזיו ברכוזוק יותר וכו'. רוצה לומר: פשוחלך בזרקה ומשר שלא ימaza מים (ה) ברכוזוק יותר וכו'. דתינו:

שער האיזון

(ס) ר"ש ורואה ש. ובקבאים פרש דזוקא בדקוקים ומושם חיציצה, אבל ר"ש וטור וטלחה-ערוך נקטו בר"ש ורואה ש: (ג) פג'ן אברחים ושו"א: (ה) קרא"ש ולשורי פוקרים: (ס) ט"י-ארכ"ט, וטעמו, דכי לסייעון קסג פעיער א. עין שם: (ס) קרא"ש יתוך מפקום הארץ געל לא נצא גדי בטלה, עד מוקם הארץ שדו נטלה בלא קחיבת מן דין לטל ים של שלמה: (ט) הוופת מטבח או, מושם גדי בקר שבריתו לא יעצה גדי נטילה, דוקטם מוגדר שאין גלי הארץ לא המירו גדר לצמוכם שילקה שירור הסטרטוט רך בלחוב שירור לרורה ולא יורה ודי לא בכפי לא נטלה לא תירוי לא כל עיריך שפה מושם דלא פא גדי נטלה שירור דקאנב לה גדי נטלה, קדאיה קרא"ש וושורי פוקרים), וזה גשה לצמוכם: (ט) שעיריך-טוקה בשם הברה-ו-טוקה, ושם מבאר שדריך לטל עפה כל ביד ולא פג'י בקמיס עפה רק במקטום קרטה, ורקבי בטליה לטזאי, עין שם. ולדריך לא ברורא לי קל היה היא זו, פידן, אתמי דעתה בטילה הנאשנה לא דינה עלייך ריחב יומר, וציריך יינון; ואללי גדיות בטליה לטזאי, עין שם. ואללי גדיות בטליה שטבך שאין ציריך טיל, דהנו לפקום שטבך באלשונה, דיא לאו קרי אין טעם לדברוי זואלי דגנטו: אם גדיות בטליה

בפרקוטן קדזא בזיה, ולא אפרקון דכזון קדזא בזיה, שוב לא יקעק אף אם יטסהו(ט); ואין קידי ספר ליען בו: (ט) גמרא:

תרגומים: 1 עגלת הדרא.

מילואים חלבות נטילת ידים סימן קסא המשך מעמוד קודם

(32) אף שג איש רוכו להסיר את הטבעת בשעה שמנוח תפילין או גוטל ללב, כתוב בשורית חותם סופר (ויז' סי' קצב) שכון שאינו מורה מושום שמקפיד על הטבעת או על לכלה, אלא רק כדי לפנות מקום לתפילין וללב, אין זה נהשך קפידה ולפיכך אינו חוץ. אכן בשורית אגרות משה (ויז' ח"א סי' צ) כתוב שדברי החות"ס אינם מובנים, שכן צריך להסיר את הטבעת לתפילין וללב אלא רק מטעם חיצונית, שהוא מקום הנוצר לטעילן לללב, ואם הטבעת אינה נחשכת חיצונה אין צריך להסירה לתפילין לללב.
וראה עוד מה שכתנו לעיל (סעיף יג) אם דבר המקפיד עליו למן ידו נחשכת חיצונה.

(33) ויעצה למי לצריך ליטול ידיו ונמצא במקומות שהוחש להסיר את טבעתו מעליו מחמת גבאים או שכחה, כתוב הকף החויים (סעיף לב) שישפרך בתקילה ריבעת מים על ידו, ובמועד שהמים שעיל ידו טופח על מנת להטיחו יוזו מעת את טבעתו למעליה או למטה, שוב ישפרך על ידי ביעיטה, ובכך תעלול לו הנשילה אף ללא הסרת הטבעת.

[משנ"ב ס"ק כא]

מכל קוקום לכתהלה ראי לפקחיר בדקה קראשנה⁽³⁴⁾.
(34) ואף חולח האוכל יומם והכיפורים [או בתשעה באב], כתוב בשורית להזרות נתן (ח"ב סי' מב) ובשוריית שבת הלוי (ח"ח סי' קלט) שיטול ידים ברכמו, היינו כל היד עד הקנה, ופושטו שאין בו אסור רחיצה. ולענין מי שכותב על ידו שם קודש, יוכל לגורום על ידי הנטילה למחוקית השם, כתוב בשוריית שבת הלוי (ח"א סי' מו) שאם השם על פיסת היד מועל האבעת, תולק עד סוף קשי האבעות, וזה עדיף משוכרך ידו במחפה ואצל, אבל אם הכתב על האבעות ממש, יירוך ידיו במחפה וואצל וכן ינוג מי שיש לו איה חיצונה מעלה קשי רחיצה עבעותיו שימוש מה אין יכול להסירה].

[משנ"ב ס"ק יט]
שדרגה להקפיד להסיר הטעבת בשעת מלאכה⁽³⁵⁾ [הינו בשעת לישח]⁽³⁶⁾.

(30) ואף שבאופן רגיל אינה מקפרת, ואם כן צריך להזין דינה כמו שאיינו מקפיד, ביאור התיז (ויז' סי' קצח סי' כג) בשם דראב"ד, שאף קפידה שהיא רק לעיתומים, חשובה קפידה וחוץ לעולם, כמו הדין המובא בשווי (שם סי' ב) שחוותי צמור חוץים בטבילה, אף שבדרך כלל אינה מקפרת עליהם, כיון שמקפרת להסתיר בשעת חפיפה ורוחיצה. וכן מודיעך מלשון השווי (שם סי' א) אם דרך בני אדם לפעים להקפיד עליו חיצוץ.

וראה מה שכתנו לעיל (סעיף יג) מהו האגדר של פעמיים מקפיד עליו.

(31) ובומניינו שאין הנשים רגילות להזריד את הטבעת בשעת היליש, כתוב בשוריית אור ליצין (ח"ב פ"א תשובה י) שאין צריכות להסיר טבעותיהן [גם אם יש בה אבן] בשעת הנטילה, ואפילו אם הטבעת מהודקת לאבעת. אכן אישת שמקפרה שלא ללש בשחתבעת על אבעת, צריכה להסיר את הטבעת. אך הוסיף, שאם רגילה כל לולש עיטה, נחשכת כמו שאינה מקפירה ואני צריכה להסיר את הטבעת. ובכל אופן, אף במקומות שאינה צריכה להזריד את הטבעת, כתוב שם שחייבת ליטול על כל היד ריבעת בתאחת, כדי שלא יהוו המים שעיל בבי הטבעת ויתמכו את הידי, וכמו שכותב השועע ליקמן (סעיף ס"ז), וראה גם משנ"ב בגין ס"ק יח) לענין מי שיש לו רתיה על ידו.

[משנ"ב שם]

שאין דרכו להקפיד להסירו בשעת מלאכה כי אין דרכו לולש⁽³⁷⁾, וכן, להסירו משום חיצזה⁽³⁸⁾.

חלבות נטילת ידים סימן קסא המשך מעמוד נח

ברברי החז"ז במובא בשעה ע"ז (סעיף ל"ד), שהוחש והוא שיבוא לגעת עם ידו אחת בהברורה מעצי לחיכשל הו, אליו יש לומר שההזרלה היא בכר שמקצר את הזמן שבו עלול להחיכל ולגעת יד בחברתו. ועוד שאם יвлש וגע בידו שאינה נטלה, יוכל לשוב וליטול את ידו הנטלה ברביעית אף ללא לשוב ולגבה, לדעה המקילה המובאת להלן ס"ק מ"ח].

ב' פעמיים ברכזיות [שגם בכר המים יהיו טהורין] ואח"כ ישפחים, ביאור המג"א (ס"ק יט) שכון שהזין הוא שצער שפשח לאחר השפחה הראושונה, וגם ישפחים לאחר השפיכה הראושונה ללא שונט מרוביעית, המים שעיל ידו עדין טמאים, ועל ידי השפשח תטמא ידו אחת את השניה [אכן לפ"ז מה שכותב במשנ"ב לעיל (סעיף לח) ומ庫רו

חלבות נטילת ידים סימן קסא המשך מעמוד 116

(ח"ג עמי ריט) כאשרע שבאמת הגטילה טפפה טופת מים על ידו, לנגב את כל היד ולהזרר וליטול.
וראה לעיל (ס"ב ביה"ל ד"ה הגט) שכתנו שגם שם חלק החזירא על הביה"ל וצערך לנגב את המים ראנשויים הבאים לנקיota את היד.

[משנ"ב ס"ק מו]

מפל-קוקום מקיים טמאה הוא [קלתורומה ארייך לטל גם שם]⁽³⁹⁾.
(41) אמנם בשעה ע"ז לעיל (סעיף ו) כתוב שנחלקו בוה ראשונים, ורק לאחרת הרשב"א, ע"פ שמהווים לקשי האבעות אין מקום הטعن גטילה, ידיו צריך לנגבם מאותם מים. והורה לגר"ח קנייסקי (ארחות רבינו

בשונט ידו בכלל לאחר שונטלו בו ילדים בגיל חינוך, שבדרכם בלבד אינם גוטלים כדיין. אכן ראה ליקמן בס"ק ג' שדעת החז"א שמי נטלה שנעשהה שלא כדין אינם טמאים. והחז"א (או"ח סי' כד סי' ב' וס"ק ב' בג' ד"ה ב' המ"א). הובאו בדבריו לעיל סי' כו) כתוב שתמיד צעריך להקפיד בכר [אך מסיבה אחרת], בין שדרשו שכל שש מים על ידו שלא בדרך נטילה כשרה, בין אם באו שלא מוחמת נטילה ובין אם באו מוחמת נטלה פסולת, אין בכך המים של הגטילה הנשכנים עליהם לטהרם, ולכן קודם שבא ליטול ידו צריך לנגבם מאותם מים. והורה לגר"ח קנייסקי (ארחות רבינו

